

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359030.44>

CZU: 336.717.2(478)+336.77(478)

DEVELOPMENT OF THE CREDIT AND DEPOSIT MARKET IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA DURING 2011-2022

EVOLUȚIA PIETEI CREDITELOR ȘI A DEPOZITELOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA 2011-2022

BODORIN Jaclin, studentă, specialitatea: BA

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail: bodorin.jaclin@ase.md

Abstract. *The banking system is the set of institutions, financial-banking relations, norms, infrastructures, techniques that interact in a complex way, in order to mobilize in the form of deposits and to distribute, in the form of loans, financial funds, as well as to provide facilities, including payment systems, for various economic, financial or non-financial agents, including individuals. The banking system is a component of a country's financial system. This topic is current, because the sustainable and efficient economic development and growth of a state is possible only with a successful activity of the financial-banking sector.*

Key words: *banking system, banking institution, bank deposit, credit, interest rate, inflation.*

JEL CLASSIFICATION: E40, E50

INTRODUCERE

Încă din 2011 și până în 2022, observăm schimbări/un decalaj în creșterea și/sau scăderea costului creditelor. Din acest motiv, lucrarea dată are drept scop să cerceteze piața de credit și depozite din Republica Moldova și, totodată, de a preciza factorii de influență al acestui domeniu.

Obiectivele prezentului studiu sunt analiza evoluției pieței de credit și depozite din Republica Moldova pentru perioada 2011-2022, examinarea costului creditelor și depozitelor în moneda națională și în valută străină pentru perioada 2011-2022; investigarea evoluției costului creditelor pe scadențe în valută străină și valută națională pentru perioada 2014-2015; studierea factorilor care au influențat scăderea și/sau creșterea costului creditelor și depozitelor.

CONȚINUTUL DE BAZĂ.

Accesul la finanțare este un factor principal de facilitare a accederii pe plan economic și competitiv. Din câte cu toții cunoaștem, un număr mare de afaceri și întreprinderi necesită acces la finanțare la o valoare rațională pentru a investi în echipamente și alte active, care le-ar putea ajuta să-și accelereze și îmbunătățească productivitatea, să-și deburseze necesitățile, pe termen scurt, în cadrul ciclului de afacere (de exemplu, pentru a asigura perioada dintre emiterea facturii și primirii plății), și a se potrive modificărilor cerințelor pe piață.

Principalii indicatori de profunzime financiară ai Republicii Moldova s-au ameliorat semnificativ pe parcursul anilor, și sunt acum, per general, la aceeași treaptă ca și țările cu

niveluri similare de dezvoltare. La moment, în țară activează 11 bănci și, totodată, 361 corporații de economii și împrumut, posedate de membrii lor, și 73 instituții de micro finanțare (IMF) [4]. Numărul punctelor de deservire financiară a ascensionat mult, amplasarea geografică nemaifiind o barieră deja pentru accesarea serviciilor financiare. Mai mult decât atât, creditele furnizate sectorului privat, drept pondere în PIB au sporit între anii 2011 și 2022, de la 24% până la 38 %; și depozitele au crescut de la 30% din PIB, în anul 2011 până la 41% în anul 2022 [3]. Ambele barometre sunt, în linii mari, la același nivel cu indicatorii medii pentru țările cu niveluri similare de dezvoltare, dar, încă, sunt mai mici decât indicatorii din mai multe țări din Europa Centrală și de Est. Concurența pentru împrumuturi, oferite de băncile comerciale, s-a dezvoltat în rândul companiilor medii și mari. Există mărci precum că piața pentru debitorii mari a devenit debordantă, de aceea, anumite bănci comerciale deja mizează pe companiile mai mici, propunându-le tehnici de creditare mai puțin tradiționale.

Cercetările efectuate [3] și feedback-ul obținut de pe piață, demonstrează că întreprinderile depind mult de veniturile nedistribuite și credite bancare pentru finanțare.

Constrângerile specifice, identificate de sectorul privat și Guvern includ:

1. Disponibilitatea limitată a creditelor pe termen lung pentru finanțarea investițiilor de capital.
2. Cerințe înalte de garanții, până la 200% din valoarea creditelor în bănci și 70% în intermediari financiari nebancari, fapt ce influențează în special întreprinderile mai mici și cele noi, care încă nu au active pentru a fi gajate.
3. Dobânzi și comisioane relativ înalte pentru credite, ceea ce diminuează accesibilitatea creditelor bancare, dată fiind profitabilitatea insuficientă a întreprinderilor și situația economică volatilă.

În prezenta lucrare sunt abordate un șir de bariere, atât pe partea cererii, cât și a ofertei, ce cauzează blocajele identificate mai sus:

1. Pe partea ofertantă, piața pentru finanțarea companiilor rămâne a fi, în continuare, fragmentată și concurența este limitată. În ultimii câțiva ani, băncile au rămas comparativ lichide (beneficiind de profiturile mari oferite de obligațiunile de stat), și din cele 14 bănci din Moldova, doar cinci deservesc mai mult de 3.000 debitori. Marea majoritate a creditelor bancare sunt, în prezent, acordate câtorva clienți mari, în timp ce 97% din debitori (persoane fizice și juridice, ce iau credite pentru afacerile lor) au credite cu valoarea medie de 5 000 dolari SUA și reprezintă doar 20% din volumul total al creditelor din sectorul bancar. Întreprinderile micro și mici, de obicei, nu beneficiază de credite din sectorul bancar și obțin finanțare externă de la companii de economii și împrumut, precum și instituții de microfinanțare. Astfel, opțiunile lor sunt limitate la sume mai mici, scadențe mai scurte și costuri de creditare mai înalte. În pofida încercărilor din ultimii ani de a lua în considerare riscurile pieței și a dezvolta procesul de evaluare a creditelor, evaluarea și gestionarea riscurilor interne ale băncilor rămâne a fi limitată. Acest fapt, împreună cu anumite probleme de coordonare internă, a dus la niveluri ridicate de credite neperformante în sistem și, drept rezultat, a impus cerințe înalte de garanții pentru creditele acordate. În sfârșit, dat fiind faptul că întreprinderile mici, care încă nu au stabilit parteneriate de creditare cu băncile, nu reprezintă un segment de interes pentru bănci, pentru acest segment de piață încă nu au fost dezvoltate tehnici de evaluare, produse și condiții adecvate [1].

2. O altă constrângere majoră pe partea de ofertă constă în valorile de finanțare relativ înalte și disponibilitatea limitată a creditelor pe termene mai lungi. Piața de capital și baza

brokerilor investiționali nu este suficient de dezvoltată, fapt ce elimină o sursă de potențial mai ieftină de fonduri pe termen lung atât pentru bănci, cât și pentru întreprinderile mai mari [1].

În luna august 2020, creditele noi acordate au constituit 2 621,1 milioane lei, în creștere cu 0,5 la sută față de luna august 2019. Ponderea creditelor oferite în moneda națională a constituit 74,3 la sută, a creditelor în valută – 24,0 la sută, iar a celor atașate la cursul valutei – 1,7 la sută (figura 1). Volumul creditelor acordate în moneda națională a constituit 1 947,7 milioane lei (-16,8 la sută față de luna precedentă și +8,0 la sută față de august 2019) (figura 1). Volumul creditelor acordate în valută (recalculat în MDL) a constituit 628,9 milioane lei (-23,0 la sută față de luna precedentă și -15,3 la sută față de luna august 2019) (figura 1). Volumul creditelor atașate la cursul valutei a constituit 44,5 milioane lei (-48,2 la sută față de luna anterioară și -30,4 la sută față de luna august 2019).

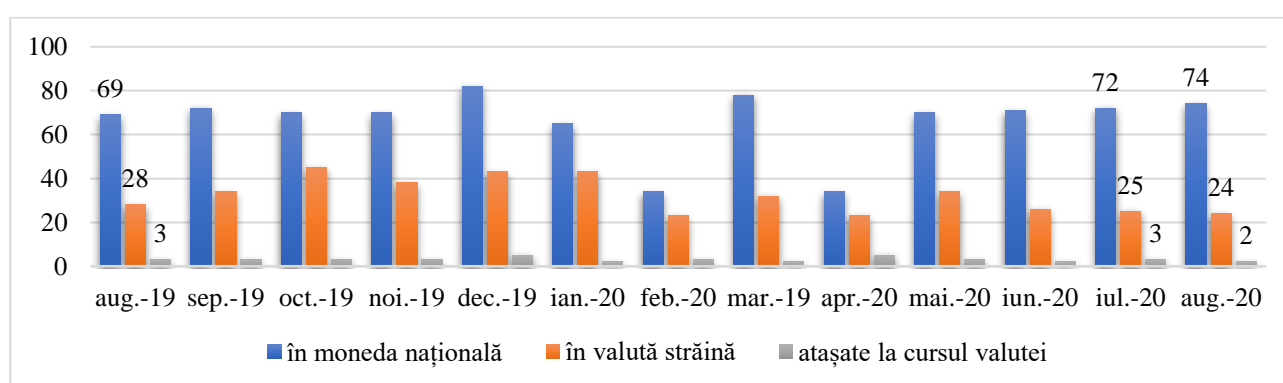

Figura 1. Dinamica creditelor noi acordate, milioane lei și ritmul anual de creștere a creditelor noi acordate, %

Sursa: Raportul BNM privind ratele medii și volumele creditelor noi acordate și depozitelor noi atrase pentru luna august 2020

De menționat că, din perspectiva termenelor creditelor acordate, cele mai atractive/convenabile pentru persoane au fost creditele cu termene de la 2 până la 5 ani (51,6 la sută din totalul creditelor acordate), dintre care, creditele acordate persoanelor juridice au deținut ponderea de 33,6 la sută din totalul creditelor acordate [5].

În luna februarie 2022, creditele noi acordate au constituit 4 023,8 milioane lei, în creștere cu 50,5 la sută față de luna februarie 2021. Structura creditelor acordate (figura 2) a evoluat astfel: 74,6% reprezintă creditele în moneda națională, care au constituit 3 001,9 milioane lei (+38,8 la sută față de luna precedentă și +51,5 la sută față de februarie 2021); 23,8% reprezintă creditele în valută, al căror volum recalculat în MDL a constituit 959,2 milioane lei (+50,4 la sută față de luna precedentă și +46,9 la sută față de februarie 2021) și 1,6% revin creditelor atașate la cursul valutei, care au constituit 62,6 milioane lei (de 2,9 ori mai mult față de luna precedentă și +59,6 la sută față de luna februarie 2021).

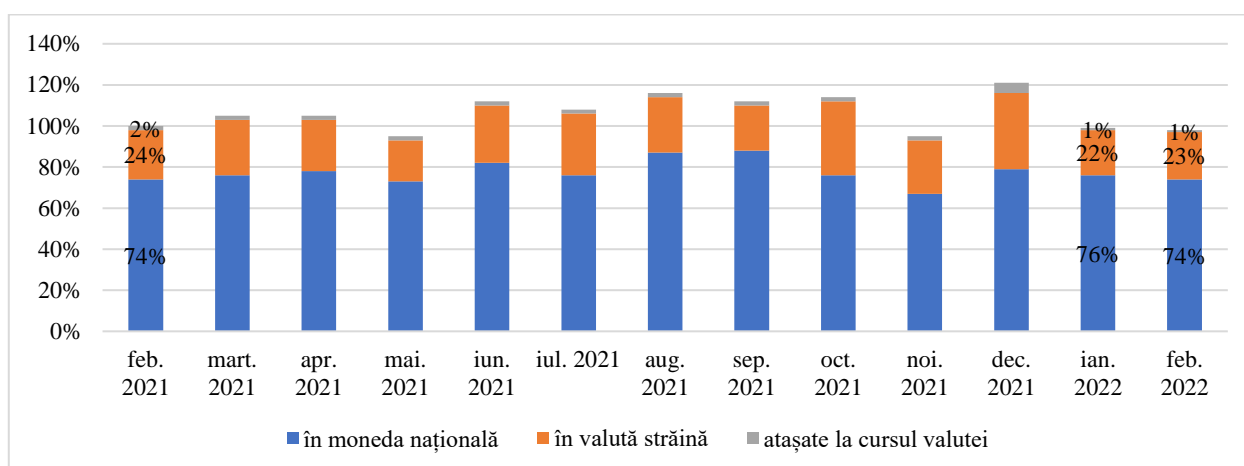

Figura 2. Dinamica creditelor noi acordate, milioane lei și ritmul anual de creștere a creditelor noi acordate, %

Sursa: Raportul BNM privind ratele medii și volumele creditelor noi acordate și depozitelor noi atrase pentru luna februarie 2022

Din perspectiva termenelor de acordare (figura 3), cele mai solicitate au fost creditele cu termene de la 2 până la 5 ani, cu o pondere de 52,4 la sută în totalul creditelor acordate. Volumul acestor credite acordate persoanelor juridice a constituit 36,1 la sută din totalul creditelor.

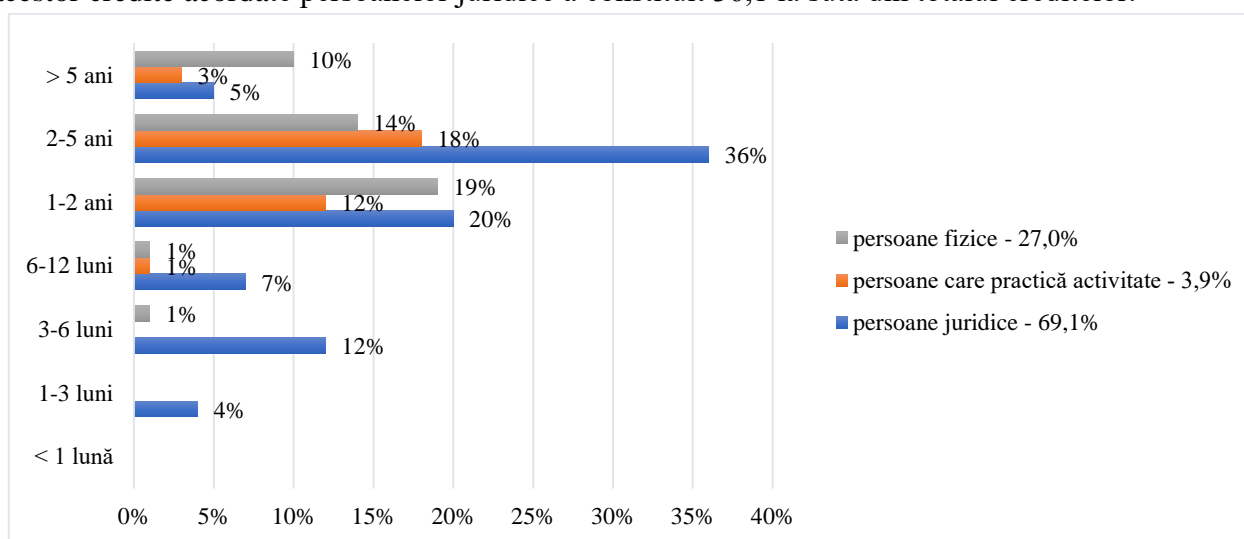

Figura 3. Creditele noi acordate, pe scadențe și ponderile acestora, %

Sursa: Raportul BNM privind ratele medii la creditelor noi acordate și depozitele noi atrase pe sistemul bancar pentru luna februarie 2022

CONCLUZII

Rezultatul analizei costurilor creditelor, depozitelor și a factorilor de influență asupra acestora, se rezumă la următoarele idei:

1. Mărirea ratelor dobânzilor la depozite a fost mai crescută comparativ cu sporirea costurilor creditelor bancare [2]. Astfel, băncile încearcă să facă mai atractivă plasarea economiilor populației în lei moldovenești și sporesc ratele dobânzilor la depuneri.

2. Pe de altă parte, creșterea resurselor valutare permite băncilor să reducă ratele dobânzilor asociate depozitelor și împrumuturilor în valută [2].

3. Analizând situația din Republica Moldova în raport cu oferirea creditelor și obținerea dobânzilor de către bănci, am constatat că orice dezechilibru financiar influențează în aceeași măsură atât economia țării, cât și nivelul de trai al populației.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. GRAȚIELA G., *Analiza Economico-Financiară. Repere teoretice și practice*, Ed. Universitara, 2015, 327 p.
Disponibil la: https://www.editurauniversitara.ro/utility/file/download?file=download_files/analiza-economico-financiara-repere-teoretice-si-practice2893.pdf&hash=5a73aa298929d5e15431e9f0987b3c2b
2. CONSTANTIN A., MĂDĂLINA GABRIELA A., ȘTEFAN VIRGIL I., *Statistică teoretică și economică. Concepte și studii de caz.*, Editura Economică, 2020, 368 p.
3. BANCA MONDIALĂ, *Notă de informare cu privire la accesul înreprinderilor la finanțare, Dezvoltarea sectorului privat și financiar în Republica Moldova*, 58 p.
Disponibil la: https://docs.google.com/document/d/1Xsln9Sqns4h3t-1bo2pIus4q8_NftR3/edit
4. BNM, *Băncile licențiate din RM*
Disponibil la: <https://www.bnm.md/ro/printpdf/content/bancile-licentiate-din-republica-moldova>
5. BNM, *Raportul BNM privind ratele medii la creditele noi acordate și depozitele noi atrase pe sistemul bancar pentru luna august 2020.*
Disponibil la: <https://www.bnm.md/ro/content/evolutia-pietei-creditelor-si-depozitelor-luna-august-2020>
6. BNM, *Raportul BNM privind ratele medii la creditele noi acordate și depozitele noi atrase pe sistemul bancar pentru luna februarie 2022*
Disponibil la: <https://www.bnm.md/ro/content/evolutia-pietei-creditelor-si-depozitelor-luna-februarie-2022>

Coordonatorul științific: CHICU Olga, lector universitar
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: +373 22402975
e-mail: chicu.olga@ase.md